ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*] SECINĀJUMI,

sniegti 2006. gada 13. jūlijā [1]

I — Ievads

1. Šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatā ir jautājums par to, vai naftas uzņēmums degvielas uzpildes stacijām, kam tas piegādā degvielu, var noteikt degvielas pārdošanas cenu galapatērētājam un ar kādiem nosacījumiem tas var šādi rīkoties. Šāda cenu noteikšana ir paredzēta nolīgumos, ko Spānijas naftas uzņēmums *Compañía Española de Petróleos SA* (turpmāk tekstā — "*CEPSA*") ir noslēdzis ar degvielas uzpildes staciju īpašniekiem, un šie nolīgumi tiek saukti par komisijas un/vai tirdzniecības pārstāvības līgumiem. Šādu praksi *Confederación Española de Empresarios de Astacione de Servico* (Spānijas Degvielas staciju īpašnieku konfederācija, turpmāk tekstā — "Konfederācija") uzskata par konkurences ierobežošanu un Spānijā pret to cēla prasību tiesā.

2. Pēc nesen pieņemtā Eiropas Kopienu Komisijas lēmuma lietā *Repsol* [2] atkārtoti konkurences tiesību kontekstā jāpārbauda Spānijas naftas uzņēmuma tiesiskās attiecības ar degvielas uzpildes stacijām, kurām tas piegādā degvielu. Arī Spānijas kompetentās iestādes un tiesas, kuras saskaņā ar valsts tiesībām nodarbojas ar konkurences jautājumu risināšanu, šo tēmu jau vairākkārt ir iztirzājušas un nonākušas pie pilnīgi atšķirīgiem secinājumiem.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Kopienu tiesības*

3. Primāro tiesību jomā ir jānorāda uz EKL 81. pantu, kurā noteikts:

"1) Turpmāk norādītais ir aizliegts kā nesaderīgs ar kopējo tirgu: visi nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

2 — Komisijas 2006. gada 12. aprīļa lēmums lietā COMP/B-1/38.348 — *Repsol* (OV vēl nav publicēts).

lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū, un jo īpaši darbības, ar kurām

a) tieši vai netieši nosaka iepirkuma vai pārdošanas cenas vai kādus citus tirdzniecības nosacījumus;

b) ierobežo vai kontrolē ražošanu, tirgus, tehnikas attīstību vai investīcijas;

[..].

2) Visi nolīgumi vai lēmumi, kas ir aizliegti saskaņā ar šo pantu, automātiski nav spēkā.

3) Šā panta 1. punktu tomēr var atzīt par nepiemērojamu

— jebkuram starp uzņēmumiem noslēgtam nolīgumam vai nolīgumu kategorijai;

— jebkuram uzņēmumu apvienības pieņemtam lēmumam vai lēmumu kategorijai;

— jebkādai saskaņotai darbībai vai darbību kategorijai,

kas palīdz uzlabot preču ražošanu vai izplatīšanu, vai veicina tehnisku vai saimniecisku attīstību, reizē ļaujot patērētājiem baudīt pienācīgu daļu no iegūtajiem labumiem, un kas

a) neuzspiež attiecīgiem uzņēmumiem ierobežojumus, kuri nav obligāti vajadzīgi, lai sasniegtu šos mērķus;

b) neļauj šādiem uzņēmumiem likvidēt konkurenci attiecībā uz šo ražojumu būtisku daļu."

4. Sekundārajās tiesībās būtiskas ir divas atsevišķu kategoriju atbrīvojuma regulas: Komisijas 1983. gada 22. jūnija Regula

(EEK) Nr. 1984/83 par Līguma 85. panta 3. punkta [3] piemērošanu ekskluzīvu tirdzniecības nolīgumu kategorijām [4] (turpmāk tekstā — "Regula Nr. 1984/83") un Komisijas 1999. gada 22. decembra Regula (EK) Nr. 2790/1999 par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu vertikālu vienošanos un saskaņotu darbību kategorijām [5] (turpmāk tekstā — "Regula Nr. 2790/1999").

5. Regula Nr. 1984/83 bija spēkā līdz 1999. gada 31. decembrim [6]. Tās III sadaļā ar nosaukumu "Īpaši noteikumi par degvielas uzpildes staciju nolīgumiem" bija noteikts:

"*10. pants*

Atbilstoši Līguma 85. panta 3. punktam un šīs regulas 11.–13. pantā iekļautajiem nosacījumiem tiek atzīts, ka minētā Līguma 85. panta 1. punkts nav piemērojams nolīgumiem, kuros piedalās tikai divi uzņēmumi un kuros viena puse, kas ir pārdevējs, vienojas ar otru pusi, piegādātāju, ka, saņemot īpašas ekonomiskas vai finansiālas priekšrocības, tas preces pirks tikai no piegādātāja, ar piegādātāju saistīta uzņēmuma vai cita uzņēmuma, ko piegādātājs ir pilnvarojis savu preču izplatīšanai, lai pēc tam nolīgumā norādītajā degvielas uzpildes stacijā pārdotu motorizētiem transportlīdzekļiem paredzētu degvielu uz naftas produktu bāzes vai motorizētiem transportlīdzekļiem paredzētu degvielu un degmaisījumu uz naftas produktu bāzes, kas ir norādīts nolīgumā.

11. pants

Papildus 10. pantā paredzētajam pienākumam pārdevējam nevar uzlikt nevienu citu konkurences ierobežojumu, kā tikai:

a) pienākumu nepārdot nolīgumā norādītajā degvielas uzpildes stacijā degvielu motorizētiem transportlīdzekļiem vai degmaisījumus, ko piegādājuši citi uzņēmumi;

b) pienākumu nolīgumā norādītajā degvielas uzpildes stacijā neizmantot smērvielas vai saistītus naftas produktus, ko

3 — Jaunajā redakcijā — EKL 81. panta 3. punkts.

4 — OV L 173, 5. lpp. Šī regula ir balstīta uz pilnvarojumu Padomes 1965. gada 2. marta Regulā Nr. 19/65/EEK par Līguma 85. panta 3. punkta piemērošanu atsevišķām līgumu un saskaņotu darbību kategorijām (OV 36, 533. lpp.), kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Padomes 2002. gada 16. decembra Regulu (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV L 1, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Regula Nr. 1/2003"). Turklāt skat. arī Komisijas 1983. gada 22. jūnija paziņojumus par Regulu (EEK) Nr. 1983/83 un (EEK) Nr. 1984/83 par Līguma 85. panta 3. punkta piemērošanu ekskluzīvas piegādes nolīgumu kategorijām un ekskluzīva pirkuma nolīgumu kategorijām (sākotnēji publicēts OV C 355, 7. lpp.; pilnībā no jauna publicēts OV 1984, C 101, 2. lpp.).

5 — OV L 336, 21.lpp. Arī šī regula ir balstīta uz Regulā Nr. 19/65 paredzētu pilnvarojumu pieņemt atsevišķu kategoriju atbrīvojumu regulas.

6 — Sākotnēji Regula Nr. 1984/83, kā tas izriet no tās 19. panta 2. punkta, bija spēkā līdz 1997. gada 31. decembrim. Vēlāk tās spēkā esamības termiņš tika pagarināts līdz 1999. gada 31. decembrim (skat. Komisijas 1997. gada 30. jūlija Regulu (EK) Nr. 1582/97, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1983/83 un Regulu (EEK) Nr. 1984/83 par Līguma 85. panta 3. punkta piemērošanu attiecīgi ekskluzīvas piegādes nolīgumu kategorijām un ekskluzīva pirkuma nolīgumu kategorijām, OV L 214, 27. lpp.). Turklāt Regulā Nr. 1984/83 paredzētie atbrīvojumi saskaņā ar Regulas Nr. 2790/1999 12. panta 1. punktu bija spēkā vēl līdz 2000. gada 31. maijam.

piedāvā citi uzņēmumi, ja piegādātājs vai ar to saistīts uzņēmums pārdevējam ir nodevis vai finansējis eļļas savākšanas aprīkojumu vai citas motorizētu transportlīdzekļu eļļošanas iekārtas;

c) pienākumu citu uzņēmumu piegādātās preces savas degvielas uzpildes stacijas iekšpusē un ārpusē reklamēt samērīgi ar to daļu, kādu šīs preces veido degvielas uzpildes stacijas kopējā apgrozījumā;

d) pienākumu tā īpašumā esošas vai piegādātāja vai ar to saistīta uzņēmuma finansētas naftas produktu glabāšanas vai izplatīšanas iekārtas apkalpot tikai piegādātājam vai tā izraudzītam uzņēmumam.

12. pants

1) 10. pants nav piemērojams, ja

a) piegādātājs vai ar to saistīts uzņēmums pārdevējam nosaka ekskluzīvus pirkšanas pienākumus attiecībā uz precēm, kas nav degviela motorizētajiem transportlīdzekļiem vai degmaisījumi, vai pakalpojumiem, izņemot gadījumus, ja runa ir par 11. panta b) un d) punktā noteiktajiem pienākumiem;

b) piegādātājs ierobežo pārdevēja brīvību izvēlēties pārdot citu uzņēmumu preces vai pakalpojumus, par kuriem saskaņā ar šīs sadaļas noteikumiem nedrīkst slēgt ne ekskluzīvas tirdzniecības līgumu, ne nolīgumu par konkurences aizliegumu;

c) nolīgums tiek slēgts uz nenoteiktu laiku vai arī uz termiņu, kas ilgāks nekā desmit gadi;

d) piegādātājs uzliek pārdevējam pienākumu noteikt savam tiesību pārņēmējam ekskluzīvās pārdošanas tiesības uz ilgāku laika posmu, nekā pārdevējs pats ir saistīts ar piegādātāju.

2) Ja nolīgums attiecas uz degvielas uzpildes staciju, kuru piegādātājs, pamatojoties uz nomas līgumu vai arī citām tiesiskām vai faktiskām lietošanas attiecībām, ir nodevis pārdevēja rīcībā, tad, atkāpjoties no 1. punkta c) apakšpunkta, pārdevējam var uzlikt šajā

sadaļā minētās ekskluzīvās pirkšanas pienākumus un konkurences aizliegumus visā laika posmā, kurā tas pārvalda degvielas uzpildes staciju." [Neoficiāls tulkojums]

6. Regulu Nr. 1984/83 un citus tolaik spēkā esošos atsevišķu kategoriju atbrīvojuma noteikumus, sākot ar 2000. gada 1. jūniju, aizstāja Regula Nr. 2790/1999, kura attiecībā uz noteiktām vertikālām vienošanām [7], ja uz tām attiecas EKL 81. panta darbības joma un ja tajās ietverti vertikāli ierobežojumi [8], ieviesa vispārējus līdz 2010. gada 31. maijam spēkā esošus atsevišķu kategoriju atbrīvojumu noteikumus [9] (turpmāk tekstā — "Jaunie atsevišķu kategoriju atbrīvojumu noteikumi").

7. Saskaņā ar Regulas Nr. 2790/1999 3. pantu jaunie atsevišķu kategoriju atbrīvojumu noteikumi ir piemērojami ar nosacījumu, ka piegādātāja tirgus daļa nepārsniedz 30 % no attiecīgā tirgus. Turklāt Regulas Nr. 2790/1999 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēts, ka atsevišķu kategoriju atbrīvojumus nepiemēro vertikāliem nolīgumiem, kuri ierobežo pircēja iespēju noteikt savu pārdošanas cenu.

B — *Valsts tiesības*

8. Spānijas tiesībās ir jānorāda uz 1989. gada 17. jūlija likumu Nr. 16/1989 par konkurences aizsardzību (*Ley de Defensa de la Competencia*) [10], kura 1. panta 1. punktā ir paredzēta "aizliegtas darbības" definīcija, kas ir balstīta uz EKL 81. panta 1. punktu un kas nosaka:

"Visi nolīgumi, lēmumi, kopīgi ieteikumi vai saskaņotas darbības, proti, apzināti saskaņotas darbības, kuru mērķis ir ierobežot vai izkropļot konkurenci visā valsts tirgū vai tikai kādā tā daļā, kurām ir šādas sekas vai arī kurām varētu būt šādas sekas, ir aizliegtas, it īpaši,

a) kuri tieši vai netieši nosaka cenas vai kādus citus tirdzniecības vai pakalpojumu sniegšanas nosacījumus;

[..]."

7 — Īsumā sakot, ar vertikālu vienošanos ir saprotamas vienošanās starp uzņēmumiem, kuri darbojas atšķirīgos ražošanas un izplatīšanas posmos; skat. arī Regulas Nr. 2790/1999 2. panta 1. punkta pirmo daļu.

8 — Īsumā sakot, ar vertikāliem ierobežojumiem ir saprotami vertikālās vienošanās (skat. 7. zemsvītras piezīmi) iekļauti konkurences aizliegumi; skat. arī Regulas Nr. 2790/1999 2. panta 1. punkta otro daļu.

9 — Skat. Regulas Nr. 2790/1999 13. pantu. Attiecībā uz vienošanām, kuras bija spēkā jau 2000. gada 31. maijā un kuras atbilda nosacījumiem par atbrīvojumiem saskaņā ar Regulu Nr. 1984/83, bet neatbilda prasībām saskaņā ar Regulu Nr. 2790/1999, Regulas Nr. 2790/1999 12. panta 2. punktā bija paredzēts pārejas posms līdz 2001. gada 31. decembrim.

10 — 1989. gada 18. jūlija *BOE* Nr. 170, 22747. lpp.

9. 1992. gada 21. februārī tika pieņemts Karaļa dekrēts Nr. 157/1992 [11], kas paredz *Ley de Defensa de la Competencia* piemērošanu. Šī dekrēta 1. panta 1. punktā ar nosaukumu "Izņēmumi pēc kategorijām" ir noteikts:

"Atbilstoši [*Ley de Defensa de la Competencia*] 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta noteikumiem ir atļauti nolīgumi, kurus ir noslēguši tikai divi uzņēmumi un kuri, piederot vienai no šādām kategorijām, ietekmē tikai valsts tirgu un atbilst turpmāk attiecībā uz katru kategoriju izklāstītajiem nosacījumiem:

[..]

b) ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumi, ar kuriem viena puse vienojas ar otru pusi pirkt dažas preces tikai no šīs otras puses, ar to saistīta uzņēmuma vai cita uzņēmuma, ko tas ir pilnvarojis tā preču izplatīšanai, lai pēc tam tās pārdotu, ja vien nolīgumā ir ievēroti Regulā (EEK) Nr. 1984/83 paredzētie noteikumi.

[..]"

11 — 1992. gada 29. februāra *BOE* Nr. 52, 7106. lpp.

10. Šo Karaļa dekrētu 2003. gada 28. martā atcēla un aizstāja ar Karaļa dekrētu Nr. 378/2003 [12], ar kuru tiek ieviestie jaunie Kopienu noteikumi, it īpaši Regula Nr. 2790/1999.

III — Fakti un pamata tiesvedība

11. 1995. gada 4. maijā Konfederācija pret dažiem naftas nozares uzņēmumiem, tostarp *CEPSA*, iesniedza sūdzību Spānijas Ekonomikas un finanšu ministrijā [13] par konkurenci ierobežojošas prakses īstenošanu degvielas uzpildes staciju nozarē. Konfederācija sūdzējās, ka komisijas un/vai tirdzniecības pārstāvības līgumi, kādi parasti Spānijā tika noslēgti starp *CEPSA* un tās apgādāto degvielas uzpildes staciju īpašniekiem, un saskaņā ar līdz šim neapstrīdētajiem Konfederācijas paziņojumiem attiecas uz 95 % *CEPSA* degvielas uzpildes staciju tīkla, ierobežo konkurenci.

12. Pat ja visiem līgumiem nav vienāds teksts, tad pēc iesniedzējtiesas norādēm

12 — 2003. gada 15. aprīļa *BOE* Nr. 90, 14851. lpp.

13 — *Ministerio de Economía y Hacienda, Servicio de Defensa de la Competencia.*

lielākajai daļai līgumu ir kopīgas šādas pazīmes:

— degvielas uzpildes staciju īpašnieki apņemas pārdot tikai *CEPSA* degvielu un degmaisījumus par tās noteikto tirdzniecības cenu, kā arī ievērojot tās tirdzniecības un ekspluatācijas nosacījumus un metodes.

Degvielas uzpildes staciju īpašniekiem līguma termiņa laikā ir aizliegts tieši vai netieši atļaut tādu preču pārdošanu un noieta veicināšanu, kuras konkurē ar ekskluzīvās tirdzniecības līgumā minētajām precēm, vai pašam piedalīties šādos darījumos, kuri tiek veikti vai kurus ir plānots veikt līgumā noteiktajā degvielas uzpildes stacijā (vai tās tuvākajā apkārtnē);

— degvielas uzpildes stacijas īpašnieks ar ekskluzīvās tirdzniecības līgumā minēto preci saistīto risku uzņemas kopš brīža, kad tas šo preci saņem no *CEPSA* un tā "nonāk degvielas uzpildes stacijas uzglabāšanas tvertnēs vai cisternās".

Kopš šī brīža degvielas uzpildes staciju īpašnieks uzņemas pienākumu to uzglabāt tādos apstākļos, kas ļauj izvairīties no jebkādas tās pazušanas vai kvalitātes pasliktināšanās un attiecīgajā gadījumā atbild *CEPSA* vai trešām personām par jebkuru preces pazušanu, piesārņojumu vai sajaukšanos, kā arī zaudējumiem, kas tādēļ varētu rasties;

— degvielas uzpildes stacijas īpašniekam jāsamaksā *CEPSA* pirkuma maksa atbilstoši izrakstītajam rēķinam par degvielu un degmaisījumu deviņas dienas pēc to piegādes degvielas uzpildes stacijai;

— degvielas uzpildes stacijas īpašnieks saņem no *CEPSA* "tirgus komisijas naudu", kāda tobrīd ir spēkā attiecībā uz degvielas uzpildes stacijām. Šo komisijas naudu, ieskaitot garantēto komisijas naudu, veido noteikta summa par [degvielas] litru (atkarībā no tā, vai tas ir benzīns, A, B vai C klases dīzeļdegviela), kam pieskaitīta fiksētā gada komisijas naudas likme. *CEPSA* komisijas naudu samaksā deviņu dienu laikā no tā brīža, kad degviela piegādāta degvielas uzpildes stacijā.

13. Saistībā ar Konfederācijas sūdzību aizsāktais process tika daļēji apturēts 1997. gada 7. novembrī. Par šo faktu Konfederācija

nesekmīgi centās iesniegt administratīvo apelāciju *Tribunal de Defensa de la Competencia* [Konkurences aizsardzības tiesa] un pēc tam vērsās ar prasību *Audiencia Nacional* [Valsts tiesa]. Konfederācija iesniedza *Tribunal Supremo* [Augstākā tiesa] [14] apelācijas sūdzību par *Audiencia Nacional* spriedumu.

IV — Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un tiesvedība Tiesā

14. Ar 2005. gada 3. marta rīkojumu *Tribunal Supremo* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālo jautājumu:

"Vai Regulas [Nr. 1984/83] 10.–13. pants ir interpretējams tādā veidā, ka to piemērošanas jomā ietilpst degvielas un degmaisījumu ekskluzīvās tirdzniecības līgumi, kuros, kvalificējot tos kā formālus komisijas vai tirdzniecības pārstāvības līgumus, ir iekļauti šādi noteikumi:

a) degvielas uzpildes stacijas īpašnieks apņemas pārdot tikai piegādātāja degvielu un degmaisījumus, ievērojot minētā piegādātāja noteiktās tirdzniecības cenas, kā arī tirdzniecības un ekspluatācijas nosacījumus un metodes;

b) degvielas uzpildes stacijas īpašnieks ar preci saistīto risku uzņemas kopš brīža, kad tas šo preci saņem no piegādātāja uzglabāšanai degvielas uzpildes stacijas cisternās;

c) kopš preces saņemšanas īpašnieks uzņemas pienākumu to uzglabāt tādos apstākļos, kas ļauj izvairīties no jebkādas tās pazušanas vai kvalitātes pasliktināšanās, un attiecīgā gadījumā atbild piegādātājam vai trešām personām par jebkuru preces pazušanu, piesārņojumu vai sajaukšanos, kā arī zaudējumiem, kas tādēļ varētu rasties;

d) degvielas uzpildes stacijas īpašnieks samaksā piegādātājam degvielas un degmaisījumu maiņas vērtību deviņas dienas pēc to piegādes degvielas uzpildes stacijai?"

15. Tiesvedībā Tiesā Konfederācija un *CEPSA*, kā arī Komisija sniedza rakstveida un mutvārdu apsvērumus.

14 — Turpmāk tekstā — "iesniedzējtiesa".

V — Vērtējums

18. Šis viedoklis mani nepārliecina.

A — *Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamība*

16. Gan *CEPSA*, gan Komisija izsaka šaubas par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību.

Par atsaucēm valsts tiesību aktos uz Kopienu tiesību normām

17. Vispirms *CEPSA* uzsver, ka šī lieta attiecas tikai uz valsts iekšējiem jautājumiem, kuri ir jāatrisina, ņemot vērā tikai valsts tiesību aktus. Kopienu tiesības šeit nav piemērojamas un arī ar Karaļa dekrētu Nr. 157/1992 tās netiek noteiktas par piemērojamām. Karaļa dekrēta Nr. 157/1992 1. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir atsauce tikai uz Regulu Nr. 1984/83. Tādēļ *CEPSA* uzskata, ka Tiesas kompetencē nav atbildēt uz uzdoto jautājumu.

19. Vienīgi valsts tiesa, ievērojot katras lietas īpatnības, ir kompetenta izvērtēt gan lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieciešamību, lai varētu pasludināt spriedumu, gan pašu jautājumu, ko tā uzdod Tiesai, nozīmību. Tiesa var noraidīt iesniedzējtiesas lūgumu tikai tad, ja ir skaidri redzams, ka lūgtajai Kopienu tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar pamata prāvas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, vai arī ja problēmai ir teorētisks raksturs, vai ja Tiesas rīcībā nav faktisko un tiesību elementu, kas nepieciešami, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem [15]. Izņemot šādus gadījumus, Tiesai principā ir pienākums atbildēt uz prejudiciālajiem jautājumiem par Kopienu tiesību noteikumu interpretāciju [16]. Tas ir spēkā arī gadījumos, kuros šādi noteikumi ir būtiski vienīgi kā atsauces valsts tiesību aktos. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ne EKL 234. panta teksts, ne arī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu jēga un mērķis neliedz atbildēt uz prejudiciālajiem jautājumiem par tādu Kopienu tiesību normu interpretāciju, uz kurām valsts tiesību nor-

15 — Pastāvīgā judikatūra, skat. 1995. gada 15. decembra spriedumu lietā C-415/93 *Bosman* (*Recueil*, I-4921. lpp., 59.–61. punkts) un 2006. gada 10. janvāra spriedumu lietā C-344/04 *IATA* un *ELFAA* (Krājums, I-403. lpp., 24. punkts).

16 — Iepriekš 15. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Bosman* (59. punkts) un lietā *IATA* un *ELFAA* (24. punkts).

mās izdarīta tikai atsauce, lai risinātu valsts iekšējo situāciju [17].

20. Turpretim Tiesa jau vairākkārt ir atzinusi, ka Kopienu tiesību sistēmas interesēs acīmredzami ir, lai visas Kopienu tiesību normas neatkarīgi no piemērošanas apstākļiem tiktu interpretētas konsekventi un tādējādi tiktu novērstas atšķirības normu interpretācijā [18].

21. Šāda ieinteresētība Kopienā spēkā esošo noteikumu cik vien iespējams konsekventākā interpretācijā un piemērošanā ir īpaši izteikta konkurences tiesību jomā.

22. Pirmkārt, konkurences tiesībām ir raksturīgs, ka vieniem un tiem pašiem faktiskajiem apstākļiem vienlaicīgi var būt piemērojamas gan valsts tiesību normas, gan Kopienu tiesību normas [19]. Tas tā vienmēr notiek tad, ja sakrīt valsts tiesību normu un Kopienu tiesību normu piemērošanas joma, proti, ja uz nolīgumiem starp uzņēmumiem attiecas ne tikai valsts konkurences tiesības, bet arī EKL 81. pants, it īpaši tādēļ, ka šie nolīgumi var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm šīs normas nozīmē.

23. Kopš Regulas Nr. 1/2003 [20] stāšanās spēkā šādos gadījumos valsts kompetentajām konkurences iestādēm un tiesām ir skaidri aizliegts izolēti piemērot tikai valsts iekšējās konkurences tiesības. Saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 3. pantu šādos gadījumos paralēli valsts konkurences tiesību normām ir jāpiemēro arī EKL 81. pants [21], turklāt ir jāņem vērā, ka Kopienu tiesību normas, to skaitā arī pastāvošie atsevišķu kategoriju atbrīvojumu noteikumi ir augstāk stāvošas tiesību normas [22].

24. Otrkārt, daudzu dalībvalstu spēkā esošajās konkurences tiesību normās attiecībā uz

17 — 1990. gada 18. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-297/88 un C-197/89 *Dzodzi* (*Recueil*, I-3763. lpp., 34.–36. punkts), 1990. gada 8. novembra spriedums lietā C-231/89 *Gmurzynska-Bscher* (*Recueil*, I-4003. lpp., 19.–25. punkts), 1997. gada 17. jūlija spriedumi lietā C-28/95 *Leur-Bloem* (*Recueil*, I-4161. lpp., 24.–27. punkts) un lietā C-130/95 *Giloy* (*Recueil*, I-4291. lpp., 20.–23. punkts), 2001. gada 11. janvāra spriedums lietā C-1/99 *Kofisa Italia* (*Recueil*, I-207. lpp., 20.–22. punkts), 2005. gada 17. marta spriedums lietā C-170/03 *Feron* (Krājums, I-2299. lpp., 11. punkts) un 2006. gada 16. marta spriedums lietā C-3/04 *Poseidon Chartering* (Krājums, I-2505. lpp., 14. un 15. punkts); skat. arī 2003. gada 7. janvāra spriedumu lietā C-306/99 *BIAO* (*Recueil*, I-1. lpp., 88.–90. punkts).

18 — Šajā sakarā skat. 17. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Dzodzi* (37. punkts), lietā *Leur-Bloem* (32. punkts), lietā *Giloy* (28. punkts), lietā *Kofisa Italia* (32. punkts) un lietā *Poseidon Chartering* (16. punkts).

19 — 1969. gada 13. februāra spriedums lietā 14/68 *Wilhelm* u.c. (*Recueil*, 1. lpp., 3. punkts); tajā pašā nozīmē skat. 1980. gada 10. jūlija spriedumu apvienotajās lietās 253/78 un no 1/79 līdz 3/79 *Giry* un *Guerlain* u.c. (*Recueil*, 2327. lpp., 15. punkts), 1992. gada 16. jūlija spriedumu lietā C-67/91 *Acociación Española de Banca Privada* u.c. (*Recueil*, I-4785. lpp., 11. punkts) un 1998. gada 26. novembra spriedums lietā C-7/97 *Bronner* (*Recueil*, I-7791. lpp., 19. punkts).

20 — Ar Regulas Nr. 1/2003 stāšanos spēkā tika modernizēti EKL 81. un 82. panta īstenošanas noteikumi un kompetentās valsts iestādes un tiesa pastiprināti tika iesaistītas Eiropas konkurences tiesību piemērošanā. Šajā sakarā skat. Regulas Nr. 1/2003 sesto, septīto un piecpadsmito apsvērumu, kā arī tās 5. un 6. pantu.

21 — Regulas Nr. 1/2003 3. panta 1. punkts.

22 — Šajā nozīmē skat. arī Regulas Nr. 1/2003 3. panta 2. punkta pirmo teikumu.

iekšēju valsts situāciju ir atsauce uz Kopienu tiesību normām. Ja šāda prakse pastāvējusi jau iepriekš, tad šo tendenci nesen atkal varēja novērot pēc Regulas Nr. 1/2003 stāšanās spēkā.

25. Šādu [valsts tiesību] pieskaņošanu Kopienu tiesībām var saskatīt arī šajā lietā būtiskajās Spānijas konkurences tiesību normās: tādējādi, kā to paziņoja iesniedzējtiesa, Likuma Nr. 16/1989 (*Ley de Defensa de la Competencia*) 1. panta 1. punktā skaidri ir atspoguļoti EKL 81. panta 1. panta 1. punkta noteikumi. Tāpat Karaļa dekrēta Nr. 157/1992 mērķis, kā skaidri izriet no tā preambulas [23], bija savā starpā saskaņot Spānijas valsts tiesību un Kopienu tiesību attiecīgās piemērošanas jomas [24]. Tādēļ attiecīgā Karaļa dekrēta 1. panta 1. punkta b) apakšpunktā ietvertā tiešā atsauce uz tajā laikā spēkā esošajām Kopienu konkurences tiesībām Regulas Nr. 1984/83 formā būtu jāaplūko ne tikai šajā kontekstā [25].

26. Tieši tādēļ, ka tādu valsts konkurences tiesību normu, kurā ir ietverta norāde uz Kopienu atsevišķu kategoriju atbrīvojuma noteikumiem, var piemērot gan izolēti, gan paralēli Kopienu tiesību normām, ir ļoti svarīgi, ka attiecīgās Kopienu tiesības tiek interpretētas un piemērotas konsekventi. Ir jānovērš vienas un tās pašas Kopienu tiesību normas interpretācijas atšķirības, atkarībā no tā, vai tās kādā gadījumā ir netieši (ar norādi valsts tiesību aktos) vai arī tieši piemērojamas (jo vienlaicīgi ar valsts tiesībām ir piemērojams arī EKL 81. pants).

27. Ņemot vērā šos apsvērumus, valsts tiesa saskaņā ar EKL 234. pantu drīkst lūgt Tiesu interpretēt kādu Kopienu konkurences tiesību normu, piemēram, atsevišķu kategoriju atbrīvojuma noteikumus, kas ir paredzēti Regulā Nr. 1984/93, pat tad, ja šī Kopienu

23 — Atbilstoši jēgai Karaļa dekrēta Nr. 157/1992 preambulas otrā daļa ir izteikta šādi: "ņemot vērā kopš [*Ley de Defensa de la Competencia*] stāšanās spēkā pagājušo laika posmu, ir ieteicams mūsu tiesību sistēmā ieviest tādu vienošanos atbrīvojumus, kuras atbilstoši tādām pašām normatīvām metodēm jau ir atbrīvotas Kopienu tiesībās, ja tās aptver šo normu piemērošanas jomu. Līdz ar to [..], ņemot vērā attiecīgo darbības jomu, valsts tiesību aktus var pieskaņot Kopienu tiesību aktiem [..]."

24 — Turklāt tas pats attiecas arī uz Karaļa dekrētu Nr. 378/2003, ar kuru tika atcelts un aizvietots Karaļa dekrēts Nr. 157/1992: attiecīgi Karaļa dekrēta Nr. 378/2003 preambulas ceturtajā un piektajā apsvērumā tiek izcelta nepieciešamība saskaņot valsts atsevišķu kategoriju atbrīvojumu jomas tiesisko stāvokli ar Kopienu tiesisko stāvokli un ņemt vērā nozīmīgākās izmaiņas Kopienu tiesībās, to skaitā arī Regulas Nr. 2790/1999 pieņemšanu.

25 — Līdz ar to pretēji *CEPSA* viedoklim šī lieta būtiski atšķiras no lietas *Kleinwort Benson*, kurā jau valsts tiesību aktos nebija šādas salīdzinošas atsauces un tajās bija pieļautas pat skaidras atkāpes no Kopienu tiesībās spēkā esošajām tiesību normām (1995. gada 28. marta spriedums lietā C-346/93 *Kleinwort Benson*, *Recueil*, I-615. lpp., it īpaši 16.–19. punkts. Šajā lietā tika aplūkota Briseles konvencija).
Turklāt valsts tiesas kompetencē ir izvērtēt valsts tiesību normās izdarītās atsauces uz Kopienu tiesībām konkrēto piemērojamību (skat. iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Dzodzi*, 41. un 42. punkts, kā arī lietā *Leur-Bloem*, 33. punkts).

tiesību norma ir netieši piemērojama, proti, uz to valsts noteikumos ir iekļauta norāde un tā ir attiecināma tikai uz valsts iekšējo situāciju [26].

problēmai ir teorētisks raksturs, vai ja Tiesas rīcībā nav faktisko un tiesību elementu, kas vajadzīgi, lai sniegtu lietderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem. Izņemot šādus gadījumus, Tiesai principā ir pienākums atbildēt uz prejudiciālajiem jautājumiem par Kopienu tiesību noteikumu interpretāciju.

Par *ratione temporis* nepieciešamību atbildēt uz prejudiciālo jautājumu

28. Komisija šajā lietā pauž šaubas par nepieciešamību atbildēt uz prejudiciālo jautājumu, jo Regula Nr. 1984/83 jau ir aizstāta ar Regulu Nr. 2790/1999 un tās interpretācijai pamata lietā ir pavisam neliela praktiska nozīme.

30. Šajā lietā nekādā gadījumā nav *acīmredzams*, ka *Tribunal Supremo* jautājums nebūtu atbilstīgs tāpēc, ka Regula Nr. 1984/83 vairs nav spēkā. Spānijas tiesā notiek strīds par to, vai 1997. gadā pēc Konfederācijas sūdzības uzsākto procesu drīkstēja atstāt bez virzības. Šajā lietā nebūtu nepareizi pieņemt, ka 1997. gada lēmuma atstāt sūdzību bez virzības likumība ir jāvērtē, ņemot vērā tajā laikā spēkā esošās tiesības, proti, Karaļa dekrētu Nr. 157/1992 un Regulu Nr. 1984/83, uz kuru tajā ir iekļauta atsauce.

29. Arī šis iebildums mani nepārliecina. Jo, kā jau iepriekš ir minēts [27], saskaņā ar pastāvīgo judikatūru vienīgi valsts tiesa ir kompetenta izvērtēt, ievērojot katras lietas īpatnības, gan vajadzību saņemt prejudiciālu nolēmumu, lai varētu taisīt spriedumu, gan to jautājumu atbilstību, ko tā uzdod Tiesai. Tiesa var noraidīt iesniedzējtiesas lūgumu tikai tad, *ja ir acīmredzams*, ka lūgtajai Kopienu tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar pamata prāvas patiesajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, vai arī ja

31. Neatkarīgi no tā pašsaprotami ir tas, ka Tiesas pienākums ir sniegt valsts tiesai visus Kopienu tiesību interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izspriežot izskatāmo lietu. Tādēļ Tiesa savā spriedumā var aplūkot arī tos Kopienu tiesību aktus, kurus iesnie-

26 — Šajā sakarā skat. vēlreiz 17. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

27 — Skat. iepriekš šo secinājumu 19. punktā un 15.–17. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

dzējtiesa nav minējusi savā prejudiciālajā jautājumā [28]. Tiesa var savu atbildi uz prejudiciālo jautājumu par Regulas Nr. 1984/83 interpretāciju papildināt ar EKL 81. panta un Regulas Nr. 2790/1999 iztirzājumu [29], vienlaicīgi neskarot *Tribunal Supremo* lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību.

Par faktisko apstākļu atspoguļojumu lēmumā uzdot prejudiciālo jautājumu

32. Komisija uzskata, ka pamata lietā pastāvošie faktiskie apstākļi nav pietiekami sīki izklāstīti.

33. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valsts tiesai lietderīga Kopienu tiesību interpretācija ir iespējama tikai gadījumā, ja tā savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir norādījusi faktiskos apstākļus (un atbilstošo tiesisko regulējumu), ar kuriem ir saistīts tās uzdotais jautājums, vai tā vismaz ir izskaidrojusi faktisko situāciju, ar kuru ir pamatots minētais jautājums [30]. Šim aprakstam turklāt ir jāsniedz iespēja arī citu dalībvalstu valdībām un citām ieinteresētajām personām iesniegt savus apsvērumus saskaņā ar Tiesas Statūtu 23. pantu [31]. Šajā sakarā ir jāņem vērā, ka ieinteresētajām personām tiek nosūtīts tikai lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu teksts [32].

34. Precīzs faktisko (un tiesisko) apstākļu apraksts it īpaši nepieciešams konkurences jomā, kas bieži ir ļoti sarežģīta [33]. Šajā nozarē, it īpaši Tiesai, nevajadzētu paredzēt pārāk stingras prasības attiecībā uz iesniedzējtiesu lēmumiem par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, lai prejudiciālo lūgumu iesniegšana nekļūtu praktiski neiespējama, jo valstu tiesu

28 — Pastāvīgā judikatūra, skat. 1994. gada 2. februāra spriedumu lietā C-315/92 *Verband Sozialer Wettbewerb* jeb *"Clinique"* (*Recueil*, I-317. lpp., 7. punkts), 2004. gada 22. janvāra spriedumu lietā C-271/01 *COPPI* (*Recueil*, I-1029. lpp., 27. punkts), 2004. gada 7. septembra spriedumu lietā C-456/02 *Trojani* (Krājums, I-7573. lpp., 38. punkts) un 2006. gada 23. februāra spriedums lietā C-471/04 *Keller Holding* (Krājums, I-2107. lpp., 26. punkts).

29 — Šajā sakarā skat. šo secinājumu 38.–74. punktu.

30 — 1993. gada 26. janvāra spriedums apvienotajās lietās no C-320/90 līdz C-322/90 *Telemarsicabruzzo* u.c. (*Recueil*, I-393. lpp., 6. punkts), 2000. gada 13. aprīļa spriedums lietā C-176/96 *Lehtonen* un *Castors Braine* (*Recueil*, I-2681. lpp., 22. punkts), 2005. gada 17. februāra spriedums lietā C-134/03 *Viacom Outdoor* (Krājums, I-1167. lpp., 22. punkts), 2005. gada 6. decembra spriedums apvienotajās lietās C-453/03, C-11/04, C-12/04 un C-194/04 *ABNA* u.c. (Krājums, I-10423. lpp., 45. punkts) un 2006. gada 23. marta spriedums lietā C-237/04 *Enirisorse* (Krājums, I-2843. lpp., 17. punkts), kā arī citētās norādes.

31 — 1982. gada 1. aprīļa spriedums apvienotajās lietās no 141/81 līdz 143/81 *Holdijk* u.c. (*Recueil*, 1299. lpp., 6. punkts), spriedums lietā *Lehtonen* un *Castors Braine* (minēts 30. zemsvītras piezīmē, 23. punkts), spriedums lietā *ABNA* u.c. (minēts 30. zemsvītras piezīmē, 47. punkts) un spriedums lietā *Enirisorse* (minēts 30. zemsvītras piezīmē, 18. punkts), kā arī 1997. gada 30. jūnija rīkojums lietā C-66/97 *Banco de Fomento e Exterior* (*Recueil*, I-3757. lpp., 8. punkts), 2000. gada 28. jūnija rīkojums lietā C-116/00 *Laguillaumie* (*Recueil*, I-4979. lpp., 14. punkts), 2002. gada 8. oktobra rīkojums lietā C-190/02 *Viacom I* (*Recueil*, I-8287. lpp., 14. punkts) un 2004. gada 11. februāra rīkojums apvienotajās lietās C-438/03, C-439/03, C-509/03 un C-2/04 *Cannito* u.c. (*Recueil*, I-1605. lpp., 8. punkts).

32 — Spriedums lietā *Holdijk* u.c. (minēts 31. zemsvītras piezīmē, 6. punkts), spriedums lietā *Lehtonen* un *Castors Braine* (minēts 30. zemsvītras piezīmē, 23. punkts) un spriedums lietā *Enirisorse* (minēts 30. zemsvītras piezīmē, 18. punkts), kā arī rīkojums lietā *Banco de Fomento e Exterior* (minēts 31. zemsvītras piezīmē, 8. punkts), rīkojums lietā *Laguillaumie* (minēts 31. zemsvītras piezīmē, 14. punkts), rīkojums lietā *Viacom I* (minēts 31. zemsvītras piezīmē, 14. punkts) un rīkojums lietā *Cannito* u.c. (minēts 31. zemsvītras piezīmē, 8. punkts).

33 — Spriedums lietā *Lehtonen* un *Castors Braine* (minēts 30. zemsvītras piezīmē, 22. punkts) un spriedums lietā *Viacom Outdoor* (minēts 30. zemsvītras piezīmē, 23. punkts), kā arī 1993. gada 19. marta rīkojums lietā C-157/92 *Banchero* (*Recueil*, I-1085. lpp., 5. punkts), rīkojums lietā *Laguillaumie* (minēts 31. zemsvītras piezīmē, 19. punkts) un rīkojums lietā *Viacom I* (minēts 31. zemsvītras piezīmē, 22. punkts).

un Tiesas tiesiskās sadarbības nozīme kopš Regulas Nr. 1/2003 stāšanās spēkā ir drīzāk palielinājusies nekā samazinājusies [34]. Tajā pašā laikā, lai īstenotu šādu sadarbību, tomēr ir nepieciešams, lai valstu tiesas būtu īpaši uzmanīgas, sagatavojot savus lēmumus par prejudiciālu jautājumu uzdošanu konkurences tiesību jomā [35].

35. Var piekrist, ka *Tribunal Supremo* lēmumā uzdot prejudiciālo jautājumu pamata lietā pastāvošos faktiskos apstākļus ir aprakstījusi ļoti īsi. Tādēļ Komisija pareizi norāda, ka tajā būtu jāietver arī informācija par *CEPSA* piegādātās degvielas īpašumtiesībām [36], kā arī informācija par transporta izdevumu segšanu un degvielas pārdošanai nepieciešamo investīciju apjomu. Turklāt būtu vēlama informācija arī par piegādātās degvielas uzglabāšanas ilgumu to degvielas uzpildes staciju cisternās, ar kurām *CEPSA* ir noslēgts līgums.

36. Pēc manām domām, neraugoties uz to, ka šāda informācija lēmumā uzdot prejudiciālo jautājumu nav sniegta, tajā tomēr ir minēti pietiekami fakti, lai saprastu pamata lietas būtību. Turklāt konkrēto apstākļu izvērtēšana ir valsts tiesas tiesneša, nevis Tiesas kompetencē [37]. Tiesai ir tikai jāsniedz iesniedzējtiesai norādes par attiecīgo Kopienu tiesību normu interpretāciju [38]. Šajā gadījumā šādam mērķim pamata lietas faktiskie apstākļi ir minēti pietiekamā apmērā.

Pagaidu secinājumi

37. Līdz ar to lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams.

B — *Prejudiciālā jautājuma satura vērtējums*

1) Ievada piezīmes

38. Pamata lietā ir strīds par to, vai Spānijas kompetentajai konkurences uzraudzības iestādei bija tiesības apturēt uzsākto izmeklēšanas procesu par *CEPSA* noslēgtajiem līgumiem un it īpaši par šajos līgumos paredzē-

34 — Šajā sakarā skat. arī iepriekš minēto 20. zemsvītras piezīmi.

35 — Attiecībā uz visu šo skat. arī manus 2004. gada 28. oktobra secinājumus lietā C-134/03 *Viacom Outdoor* (minēta 30. zemsvītras iezīmē, 42. punkts).

36 — Vienkāršības labad turpmāk tekstā tiks lietots tikai jēdziens "degviela", tomēr šeit minētais izklāsts ir attiecināms arī uz citiem degvielas veidiem.

37 — 1979. gada 15. novembra spriedums lietā 36/79 *Denkavit Futtermittel* (*Recueil*, 3439. lpp., 12. punkts), 2006. gada 19. janvāra spriedums lietā C-265/04 *Bouanich* (Krājums, I-923. lpp., 54. punkts), 2006. gada 23. februāra spriedums lietā C-253/03 *CLT-UFA* (Krājums, I-1831. lpp., 35. un 36. punkts) un 2006. gada 30. marta spriedums lietā C-451/03 *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti* (Krājums, I-2941. lpp., 69. punkts). Līdzīgi arī 1985. gada 3. jūlija spriedums lietā 243/83 *Binon* (*Recueil*, 2015. lpp., 21. punkts).

38 — Spriedums lietā *Gmurzynska-Bscher* (minēts 17. zemsvītras piezīmē, 21. punkts), 1993. gada 1. aprīļa spriedums lietā C-250/91 *Hewlett Packard France* (*Recueil*, I-1819. lpp., 9. punkts) un 2005. gada 6. oktobra spriedums lietā C-291/03 *MyTravel* (Krājums, I-8477. lpp., 43. punkts).

tajām saistošajām, piegādātāja noteiktajām galīgās pārdošanas cenām, kas jāievēro degvielas uzpildes stacijām. Tiesai adresētais prejudiciālais jautājums jāskata tieši šādā kontekstā. Uzdodot šo jautājumu, *Tribunal Supremo* būtībā vēlas uzzināt, vai Regulas Nr. 1984/83 10.–13. pants, kas attiecināms uz degvielas uzpildes staciju nolīgumiem, attiecas arī uz tādiem nolīgumiem, kādus parasti noslēdza *CEPSA* un tās apgādātās degvielas uzpildes stacijas un kas tika saukti par komisijas līgumiem vai tirdzniecības pārstāvības līgumiem.

39. Regulas Nr. 1984/83 darbības joma aptver šāda veida līgumus tikai tādā gadījumā, ja tie ietver *nolīgumus uzņēmumu starpā* [39], ko regulē EKL 81. panta 1. punkts (agrāk Līguma 85. panta 1. punkts). Jo Regulā Nr. 1984/83 ietverti atsevišķu kategoriju atbrīvojuma noteikumi EKL 81. panta 3. punkta (agrāk Līguma 85. panta 3. punkts) nozīmē, kas nosaka, ka ar zināmiem nosacījumiem 81. panta 1. punktā ietvertais aizliegums netiek attiecināts uz tajā precīzāk definētām uzņēmumu panāktu vienošanos kategorijām.

40. Tātad, pirms tiek pausta nostāja par Regulu Nr. 1984/83, vispirms ir jānoskaidro, vai komisijas un/vai tirdzniecības pārstāvības līgumiem [40], kādus *CEPSA* slēdza ar degvielas uzpildes stacijām, EKL 81. panta 1. punkts ir piemērojams.

2) EKL 81. panta 1. punkta piemērojamība tirdzniecības pārstāvjiem: jēdziena "nolīgumi starp uzņēmumiem" analīze

41. EKL 81. panta 1. punkts attiecas ne tikai uz horizontāliem nolīgumiem starp tās pašas ražošanas vai izplatīšanas ķēdes posma uzņēmumiem; šī norma daudz lielākā mērā aptver vertikālus nolīgumus starp uzņēmumiem, kas darbojas dažādos ekonomisko procesu līmeņos [41].

42. Tirdzniecības pārstāvības līgumi ir saistīti ar šādām vertikālām attiecībām un tādēļ var uzskatīt, ka uz tiem principā attiecas EKL 81. panta 1. punkts. Taču kā priekšnosacījums tiek izvirzīts, ka ne tikai pilnvarotājs, bet arī pats pārstāvis ir uzskatāms par uzņēmēju un ka tādējādi pastāv nolīgumi starp diviem patstāvīgiem uzņēmumiem.

39 — EKL 81. panta 1. punkts aptver arī uzņēmumu apvienību lēmumus un saskaņotas darbības. Taču šīm abām alternatīvām nav nekādas nozīmes izskatāmajā lietā, tādēļ turpinājumā tās netiks sīkāk aplūkotas.

40 — Turpmāk vienkāršības labad tekstā tiek izmantots jēdziens "pārstāvis"; taču paustie komentāri ir attiecināmi arī uz "komisionāriem".

41 — 1966. gada 30. jūnija spriedums lietā 56/65 *Société technique minière* (*Recueil*, 337. lpp.), 1995. gada 24. oktobra spriedums lietā C-266/93 *Volkswagen* un *VAG Leasing* (*Recueil*, I-3477. lpp., 17. punkts) un 1998. gada 28. aprīļa spriedums lietā C-306/96 *Javico* (*Recueil*, I-1983. lpp., 11. punkts); skat. 1966. gada 13. jūlija spriedumu apvienotajās lietās 56/64 un 58/64 *Consten* un *Grundig*/Komisija (*Recueil*, 429. lpp.), kā arī 1966. gada 13. jūlija spriedumu lietā 32/65 Itālija/Padome un Komisija (*Recueil*, 563. lpp.): "Nošķiršana nav vajadzīga [..], ja tā nav veikta Līgumā."

43. Jēdziens "uzņēmums" Kopienu konkurences tiesību kontekstā ietver visas iestādes, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šo iestāžu juridiskā statusa [42], turklāt saimniecisko darbību raksturo preču vai pakalpojumu piedāvāšana konkrētajā tirgū [43]. Tur, kur darbojas tirdzniecības pārstāvji, jānošķir divi tirgi: viens tirgus, kurā tirdzniecības pārstāvis potenciālajiem pilnvarotājam piedāvā savus starpniecības pakalpojumus, un otrs tirgus, kurā tirdzniecības pārstāvis pilnvarotāja preces vai pakalpojumus piedāvā iespējamiem klientiem [44].

a) Tirdzniecības pārstāvja stāvoklis starpniecības pakalpojumu tirgū

44. Vispirms, runājot par tirdzniecības pārstāvju piedāvātajiem starpniecības pakalpojumiem, parasti tie ir patstāvīgi tirgus dalībnieki un līdz ar to uzskatāmi par uzņēmumiem EKL 81. panta 1. punkta nozīmē. Tirdzniecības pārstāvības līgumu klauzulas, kurās pilnvarotājs nodod savam tirdzniecības pārstāvim ekskluzīvas konkrētu klientu vai jomu apkalpošanas tiesības (ekskluzīvās pārstāvniecības klauzula) vai kurās tieši pretēji tas prasa no tirdzniecības pārstāvja nesadarboties ar citiem pilnvarotājiem (konkurences aizliegums), ir jāizvērtē no EKL 81. panta viedokļa [45]. Šķiet, ka šī norma ir ņemta vērā arī pastāvīgajā judikatūrā, vismaz tiktāl, ciktāl runa ir par gadījumiem, kad tirdzniecības pārstāvis darbojas vairāk nekā tikai viena pilnvarotāja labā [46] vai arī darbojas daļēji viena pilnvarotāja interesēs un uz sava rēķina [47].

45. Ja šo argumentāciju attiecina uz izskatāmo lietu, ekskluzīvās tirdzniecības klauzula, kāda ierakstīta līgumos starp *CEPSA* un degvielas uzpildes stacijām, jāuzskata par nolīgumu EKL 81. panta 1. punkta nozīmē. Jo ar šo klauzulu degvielas uzpildes staciju īpašnieki apņemas savās uzpildes stacijās izplatīt tikai *CEPSA* piegādāto degvielu. Tādējādi tie nevar rīkoties citu degvielas uzpildes staciju vārdā tāpat kā konkurences aizlieguma klauzulas gadījumā. Taču šādas klauzulas var tikt atbrīvotas no EKL 81. panta 1. punktā noteiktā aizlieguma, jo pastāv attiecīgs izņēmums šādām līgumu kategorijām (Regula Nr. 1984/83 un Regula Nr. 2790/1999).

42 — Pastāvīgā judikatūra; skat. 1991. gada 23. aprīļa spriedumu lietā C-41/90 *Höfner* un *Elser* (*Recueil*, I-1979. lpp., 21. punkts), 1998. gada 18. jūnija spriedums lietā C-35/96 Komisija/Itālija (*Recueil*, I-3851. lpp., 36. punkts), 2006. gada 10. janvāra spriedums lietā C-222/04 *Cassa di Risparmio di Firenze* u.c. (Krājums, I-289. lpp., 107. punkts), spriedums lietā *Enirisorse* (minēts 30. zemsvītras piezīmē, 28. punkts) un 2006. gada 11. jūlija spriedums lietā C-205/03 P *FENIN*/Komisija (Krājums, I-6295. lpp., 25. punkts).

43 — 1987. gada 16. jūnija spriedums lietā 118/85 Komisija/Itālija (*Recueil*, 2599. lpp., 7. punkts), 1998. gada 18. jūnija spriedums lietā C-35/96 Komisija/Itālija (minēts 42. zemsvītras piezīmē, 36. punkts), spriedums lietā *Cassa di Risparmio dei Firenze* (minēts 42. zemsvītras piezīmē, 108. punkts), spriedums lietā *Enirisorse* (minēts 30. zemsvītras piezīmē, 29. punkts) un spriedums lietā *FENIN*/Komisija (minēts 42. zemsvītras piezīmē, 25. punkts).

44 — Tas attiecas arī uz tirgu, kurā pilnvarotājs iegādājas attiecīgas preces.

45 — Tāpat arī Komisijas 2000. gada 24. maija paziņojums "Pamatnostādnes par vertikālajiem ierobežojumiem" (OV C 291, 1. lpp., 19. punkts).

46 — Šādā nozīmē ir saprotami 1987. gada 1. oktobra sprieduma lietā 311/85 *VVR* jeb *"Flämische Reisebüros"* (*Recueil*, 3801. lpp.) 20. un 21. punkts. Līdzīgi skat. arī spriedumu lietā *Binon* (minēts 37. zemsvītras piezīmē, it īpaši 20. un 21. punkts).

47 — Skat. 1975. gada 16. decembra spriedumu apvienotajās lietās no 40/73 līdz 48/73, 50/73, no 54/73 līdz 56/73, 111/73, 113/73 un 114/73 *Suiker Unie* u.c./Komisija (*Recueil*, 1663. lpp., it īpaši 544.–547. punkts), kā arī spriedumu lietā *Volkswagen* un *VAG Leasing* (minēts 41. zemsvītras piezīmē, 19. punkts).

b) Tirdzniecības pārstāvja stāvoklis to preču tirgū, kuras pārdod pilnvarotājs

46. Turpretim, tirdzniecības pārstāvis, pat ja juridiski tas ir patstāvīgs, vairs nevar tikt uzskatīts par uzņēmumu EKL 81. panta nozīmē tiktāl, ciktāl tas skar viņa darbošanos kā starpniekam pilnvarotāja interesēs, proti, tiktāl, ciktāl tas attiecas uz pilnvarotāja preču vai pakalpojumu izplatīšanu, ko veic attiecīgais tirdzniecības pārstāvis konkrētajā preču tirgū. Attiecīgi nolīgumus starp pilnvarotāju un tirdzniecības pārstāvi, kuros ir izvirzīti nosacījumi preču un pakalpojumu izplatīšanai, piemēram, piegādātāja noteikta saistoša galīgās pārdošanas cena, nevar izvērtēt EKL 81. panta un Kopienu tiesībās pastāvošā noteiktu kategoriju atbrīvojuma kontekstā. EKL 81. pants un noteiktu kategoriju atbrīvojums ir piemērojami tikai tad, ja tirdzniecības pārstāvis pilnvarotāja preču un pakalpojumu tirgū strādā patstāvīgi un neveido vienotu ekonomisko vienību ar pilnvarotāju.

i) Risku sadalījums starp pilnvarotāju un pārstāvi (īstu un neīstu tirdzniecības pārstāvju nošķiršana)

47. Uzņēmumam ir raksturīgi, ka tas kā patstāvīgs tirgus dalībnieks uzņemas ar savu darbību saistītos riskus. Tātad izšķiroša nozīme ir tam, vai tirdzniecības pārstāvis uzņemas risku par saviem darījumiem, kuros tas ir iesaistīts kā starpnieks, vai arī šie riski daudz lielākā mērā gulstas uz pilnvarotāju [48].

48. Ja tirdzniecības pārstāvim nav jāuzņemas nekāds risks, kas saistīts ar viņa veiktajiem darījumiem pilnvarotāja labā, var uzskatīt, ka tas ir *īsts tirdzniecības pārstāvis*. Nosacījumi, piemēram, noteikta cena, pārdodot preci gala lietotājam, kurus pilnvarotājs izvirza tirdzniecības pārstāvim par darījumu nodrošināšanu, šādā gadījumā uzskatāmi par tirdzniecības pārstāvja vispārējo pienākumu negatīvo aspektu — darboties pilnvarotāja interesēs un pildīt tā norādījumus [49]. Tirdzniecības pārstāvis šajos gadījumos nav uzskatāms par tirgus dalībnieku (uzņēmumu) attiecīgo preču tirgū, neraugoties uz to, ka juridiski tas ir patstāvīgs. Viņa stāvoklis šajā tirgū daudz lielākā mērā līdzinās nodarbinātā stāvoklim [50] vai pilnvarotāja asistenta vai arī meitas uzņēmuma stāvoklim [51] Pārstāvis kļūst par pilnvarotāja palīgu un kā tāds ir

48 — Šajā nozīme skat. arī spriedumu lietā *Suiker Unie* u.c./Komisija (minēts 47. zemsvītras piezīmē, 538.–542. punkts, it īpaši 541. punkts), kā arī spriedumu lietā *Volkswagen* un *VAG Leasing* (minēts 41. zemsvītras piezīmē, 19. punkts). Skat. arī Komisijas Pamatnostādnes par vertikāliem ierobežojumiem (minētas 45. zemsvītras piezīmē, 13. punkts), kā arī [Komisijas] paziņojumu par ekskluzīvās tirdzniecības līgumiem ar tirdzniecības pārstāvjiem (OV 1962, 139, 2921. lpp., I daļa).

49 — Šajā sakarā skat. arī Padomes 1986. gada 18. decembra Direktīvu 86/653/EEK par dalībvalstu tiesību aktu koordinēšanu attiecībā uz neatkarīgiem tirdzniecības pārstāvjiem (OV L 382, 17. lpp.; turpmāk tekstā — "Direktīva 86/653"), it īpaši tās 3. pantu, kā arī Komisijas paziņojumu par ekskluzīvās tirdzniecības līgumiem ar tirdzniecības pārstāvjiem (minēts 48. zemsvītras piezīmē, II daļa).

50 — Skat. arī 1999. gada 16. septembra spriedumu lietā C-22/98 *Becu* u.c. (*Recueil*, I-5665. lpp., 26. punkts).

51 — Skat. arī 1996. gada 24. oktobra spriedumu lietā C-73/95 P *Viho*/Komisija (*Recueil*, I-5457. lpp., 15.–17. punkts).

integrēts tā uzņēmumā [52]. Abi attiecībā uz pilnvarotāja preču laišanu tirgū veido vienu ekonomisko vienību un konkrētajā tirgū pauž vienotu nostāju [53].

49. Ja finansiālie riski par tirdzniecības pārstāvja noslēgtajiem darījumiem kaut daļēji jāuzņemas pašam pārstāvim, tādā gadījumā runa ir par *neīstu tirdzniecības pārstāvības līgumu*, kur pārstāvja stāvoklis līdzinās tāda starpnieka (neatkarīgā izplatītāja) stāvoklim, kas darbojas uz sava rēķina. Tad arī tirdzniecības pārstāvis sava pilnvarotāja piedāvāto preču un pakalpojumu tirgū ir uzskatāms par patstāvīgu uzņēmumu un viņa ar pilnvarotāju noslēgtā nolīguma detaļas par darījumiem ir jāaplūko, ņemot vērā EKL 81. pantu [54].

50. Vēl ir jāpiebilst, ka tiesas sēdē — pretēji saviem rakstiski sniegtajiem skaidrojumiem — Komisija pārstāvēja uzskatu, ka pārstāvis vienmēr ir uzskatāms par uzņēmumu EKL 81. panta nozīmē. Šāds viedoklis mani nepārliecina. Šādas nostājas sekas būtu tādas, ka — pretēji citādi plaši lietotajai definīcijai [55] — arī starpnieki būtu jāuzskata par uzņēmumiem, lai gan tie konkrētajā preču tirgū neveic nekādu patstāvīgu komercdarbību un neuzņemas nekādus riskus, bet gan daudz lielākā mērā tikai izpilda pilnvarotāja norādījumus, piemēram, attiecībā uz preču un pakalpojumu galīgās pārdošanas cenu [56].

51. Visbeidzot, šai tīri teorētiskajai problēmai nav lielas praktiskas nozīmes, atbildot uz Tiesai uzdoto prejudiciālo jautājumu. Rezultātā arī Komisija uzskata, ka jautājumā par to, vai pilnvarotāja diktētie nosacījumi, piemēram, galīgās pārdošanas cena, var vai nevar tikt aizliegti saskaņā ar EKL 81. pantu, noteicošais ir risku sadalījums starp tirdzniecības pārstāvi un pilnvarotāju attiecībā uz

52 — Spriedums lietā *Volkswagen un VAG Leasing* (minēts 41. zemsvītras piezīmē) *nebūtu* jāsaprot tā, ka tirdzniecības pārstāvja iekļaušanās piegādātāja uzņēmumā vai komercrisku uzņemšanās būtu *divi savstarpēji nošķirami kritēriji*. Lai gan šī sprieduma 19. punktā ir teikts: "Pārstāji savu patstāvīga tirgus dalībnieka statusu var zaudēt tikai tad, ja tie neuzņemas nekādu risku, slēdzot darījumus pilnvarotāja labā, *un* ir iekļāvušies pilnvarotāja uzņēmumā kā tā palīgi" (mans izcēlums). Tirgū, kurā tiek pārdotas pilnvarotāja preces, tirdzniecības pārstāvja iekļaušana pilnvarotāja uzņēmumā un tas, ka pilnvarotājs pats uzņemas visus riskus, ir vienas un tās pašas medaļas divas puses. Judikatūras gadījumi, kur tirdzniecības pārstāvja iekļaušanas jautājumam tika pievērsta īpaša uzmanība, attiecās mazāk uz pilnvarotāja piedāvāto preču tirgu, bet daudz vairāk uz no tā nošķiramo tirgu, kur tirdzniecības pārstāvis piedāvā savus vidutāja pakalpojumus (skat. šo secinājumu 44. un 45. punktu).

53 — Šajā sakarā skat. arī spriedumu lietā *Suiker Unie* u.c./Komisija (minēts 47. zemsvītras piezīmē, 539., 541. un 542. punkts) un Pirmās instances tiesas 2005. gada 15. septembra spriedumu lietā T-325/01 *DaimlerChrysler*/Komisija (Krājums, II-3319. lpp., 85., 86. un 88. punkts). Turklāt skat. Komisijas Pamatnostādnes par vertikālajiem ierobežojumiem (minētas 45. zemsvītras piezīmē, 13. punkts), kā arī [Komisijas] paziņojumu par ekskluzīvās tirdzniecības līgumiem ar tirdzniecības pārstāvjiem (minēts 48. zemsvītras piezīmē).

54 — Skat. spriedumu lietā *Suiker Unie* u.c./Komisija (minēts 47. zemsvītras piezīmē, 541. un 542. punkts), spriedumu lietā *Volkswagen* un *VAG Leasing* (minēts 41. zemsvītras piezīmē, 19. punkts) un spriedumu lietā *DaimlerChrysler*/Komisija (minēts 53. zemsvītras piezīmē, 87. punkts).

55 — Skat. iepriekš šo secinājumu 43. punktu.

56 — Tiktāl neskaidras ir arī Komisijas Pamatnostādnes par vertikālajiem ierobežojumiem (minētas 45. zemsvītras piezīmē, 15. punkts), kurās īstais tirdzniecības pārstāvis tiek apzīmēts kā patstāvīgs uzņēmums, bet vienlaicīgi tam tiek liegta neatkarīgas uzņēmējdarbības veikšana.

noslēgtajiem darījumiem. Nav nozīmes, vai minētais risku sadalījums tiek ņemts par pamatu, lai konstatētu, vai pārstāvis ir uzskatāms par uzņēmumu, vai arī, kā tam priekšroku dod Komisija, risku sadalījums tiek ņemts par pamatu, tikai lai konstatētu, vai starp tirdzniecības pārstāvi un pilnvarotāju noslēgtais nolīgums ir pretrunā konkurences noteikumiem. Abos gadījumos riska sadalījums sniedz informāciju par to, vai var piemērot EKL 81. panta aizliegumu, kā arī iespējamos izņēmumus saistībā ar atsevišķu kategoriju atbrīvojumiem.

ii) Kritēriji, lai izvērtētu konkrēto risku sadalījumu starp tirdzniecības pārstāvi un pilnvarotāju

52. Tas, vai tirdzniecības pārstāvis pats uzņemas finansiālo risku par pilnvarotāja vārdā noslēgtajiem darījumiem vai arī risku uzņemas pats pilnvarotājs, ir atkarīgs no visu konkrētās lietas apstākļu kopuma, kas ir jāizvērtē valsts tiesnesim [57]. Taču Tiesai ir jādod valsts tiesnesim norādījumi, kā interpretēt Kopienu tiesību normas, kas palīdzētu pieņemt atbilstošu lēmumu pamata lietā [58].

53. Turklāt mazāk svarīga šeit ir formāla pieeja, kas pamatota ar to, kā ir kvalificēts starpnieks — kā tirdzniecības pārstāvis, komisionārs, koncesionārs vai ekskluzīvais izplatītājs, daudz lielākā mērā svarīgs ir viņa lomas ekonomiskais vērtējums konkrēto darījuma attiecību ietvaros. Līdz ar to Tiesa nevar piedāvāt valsts tiesnesim izsmeļošu kritēriju sarakstu, bet gan tikai norādīt, kādi kritēriji parasti ir izmantojami tādā gadījumā kā šis, lai izdarītu secinājumus par iesaistīto pušu riska sadalījumu [59].

54. Šajā kontekstā nozīmīgi ir divu veidu riski: pirmkārt, *ar preci saistītais risks*, kas attiecas uz pilnvarotāja preci, un, otrkārt, *riski, kas saistīti ar ieguldījumiem* šo preču izplatīšanai.

55. *Ar preci saistītais risks* aptver atbildību par preces transportēšanas un uzglabāšanas izmaksām, atbildību par šīs preces radītajiem zaudējumiem un risku neatrast precei pircēju (pārdošanas risks).

56. Sākumpunktam šī ar preci saistītā riska izvērtēšanai jābūt pārdodamās preces īpa-

57 — Skat. 37. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

58 — Skat. 38. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

59 — Šajā pašā nozīmē skat. Komisijas Pamatnostādnes par vertikālajiem ierobežojumiem (minētas 45. zemsvītras piezīmē, 16. un 17. punkts).

šumtiesībām [60]. Ja prece, kā to apgalvo *CEPSA*, līdz brīdim, kad to iegādājas kāda trešā persona, paliek pilnvarotāja īpašumā, tas norāda uz to, ka arī risks gulstas uz pilnvarotāju. Ja turpretim īpašumtiesības uz precēm jau kādā agrākā brīdī pāriet tirdzniecības pārstāvim, tas norāda, ka ar preci saistītie riski gulstas uz pārstāvi. Izskatāmajā lietā ir zināms tikai, ka degvielas uzpildes staciju īpašnieki uzņemas ar degvielu saistītos riskus, kolīdz tā iepildīta degvielas uzpildes stacijas cisternās. Tas ļauj konstatēt īpašumtiesībām pielīdzināmu stāvokli un nozīmē, ka degvielas uzpildes staciju īpašnieki vēl pirms degvielas pārdošanas gala lietotājam uzņemas ar preci saistītos riskus.

57. Papildus īpašumtiesībām uz preci, arī transportēšanas izmaksu segšana var dot norādes par to, kurš uzņemas ar preci saistīto risku [61]. Tādā apmērā, kādā tirdzniecības pārstāvis ir iesaistīts transportēšanas izdevumu segšanā, viņš uzņemas arī ar preci saistītos riskus. Lēmumā uzdot prejudiciālo jautājumu par to nav nekādas informācijas. Taču *CEPSA* apgalvo, ka visas transportēšanas izmaksas sedz pati *CEPSA*, nevis tās apgādātās degvielas uzpildes stacijas. Iesniedzējtiesas uzdevums ir pārbaudīt šo faktu. Turklāt īpaši svarīgi ir konstatēt, ka praksē transportēšanas izdevumi arī *netieši* netiek ieskaitīti summā, ko degvielas uzpildes stacijas īpašnieki ir parādā *CEPSA* par piegādāto degvielu. Tikai tad, ja pēc šādas pārbaudes noskaidrojas, ka *CEPSA* apgalvojumi par transporta izmaksām atbilst patiesībai, no *CEPSA* minētā var secināt, ka ar preci saistīto risku ir uzņēmies *CEPSA*, nevis degvielas uzpildes staciju īpašnieki.

58. Tāpat ir jāpārbauda, kurš sedz izmaksas par preces glabāšanu un kurš uzņemas atbildību par precei radītajiem zaudējumiem vai par trešām personām preces dēļ radušos kaitējumu [62]. Iesniedzējtiesa vien norāda, ka degvielas uzpildes staciju īpašniekiem ir pienākums ievērot degvielas uzglabāšanas noteikumus un ka tie ir atbildīgi gan *CEPSA*, gan trešo personu priekšā par degvielas zudumiem, piesārņošanu vai sajaukšanos, kā arī kaitējumu, kas tā dēļ var rasties. Nav skaidrs, kurš sedz degvielas uzglabāšanas izmaksas un vai degvielas uzpildes stacijas īpašnieks arī neatkarīgi no savas paša vainas atbild par iespējamo kaitējumu vai, kā apgalvo *CEPSA*, īpašnieks atbild tikai par kaitējumu, kas radies viņa paša vainas dēļ [63]. Ja degvielas uzpildes stacijas īpašnieks sedz degvielas uzglabāšanas izmaksas un nes

60 — Tāpat arī Komisijas Pamatnostādnes par vertikālajiem ierobežojumiem (minētas 45. zemsvītras piezīmē, 16. punkts).

61 — Skat. arī Komisijas Pamatnostādnes par vertikālajiem ierobežojumiem (minētas 45. zemsvītras piezīmē, 16. punkta pirmais ievilkums).

62 — Skat. arī Komisijas Pamatnostādnes par vertikālajiem ierobežojumiem (minētas 45. zemsvītras piezīmē, 16. punkta trešais un sestais ievilkums); par preču uzglabāšanu skat. arī Komisijas paziņojumu par ekskluzīvās tirdzniecības līgumiem ar tirdzniecības pārstāvjiem (minēts 48. zemsvītras piezīmē, I daļa).

63 — Katrā ziņā nenozīmīgs ir Konfederācijas apstrīdētais *CEPSA* arguments, ka līdz šim vēl nekad nav iestājies atbildības gadījums. Lai izvērtētu darījumu attiecības starp *CEPSA* un tās apgādātajām degvielas uzpildes stacijām, izšķiroša nozīme ir tikai tam, kurš uzņemas atbildību par iespējamajiem bojājumiem, nevis tam, vai kādam šāda atbildība jau reiz ir bijusi jāuzņemas.

atbildību par nodarīto kaitējumu neatkarīgi no viņa paša vainas, tas nozīmē, ka viņš uzņemas ar preci saistīto risku.

59. Visbeidzot, nozīme ir arī tam, kurš uzņemas komercrisku par pilnvarotāja precēm, proti, risku, ka precei netiek atrasts pircējs [64]. Iesniedzējtiesa šajā sakarā precizē tikai, ka degvielas uzpildes stacijas īpašniekam ir pienākums apmaksāt *CEPSA* rēķinu deviņu dienu laikā pēc degvielas piegādes un ka tādā pašā termiņā viņš no *CEPSA* saņem tam pienākošos komisijas naudu. Šādi noteikumi, kas nav tieši piesaistīti konkrētajā laika posmā faktiski pārdotajam degvielas apjomam, norāda uz to, ka degvielas uzpildes stacijas īpašnieks vismaz daļēji uzņemas komercrisku un tiek uzskatīts par neatkarīgu starpnieku.

60. Komercrisks būtu jāaplūko citādi, ja *CEPSA* piegādātās degvielas pārdošanas termiņš nekādā gadījumā nepārsniegtu šīs deviņas dienas [65], tātad ja degviela uzpildes stacijās nekad netiktu uzglabāta ilgāk par deviņām dienām un norēķina dienā ar *CEPSA* ikreiz būtu jau pilnībā pārdota. Tādā gadījumā degvielas uzpildes staciju veiktie maksājumi *CEPSA* būtu uzskatāmi par ieņēmumu, ko tirdzniecības pārstāvis guvis par pilnvarotāja vārdā noslēgtajiem darījumiem, nodošanu, pašam degvielas uzpildes stacijas īpašniekam neuzņemoties nekādu komercrisku. Tiesā Konfederācija un *CEPSA* atšķirīgi izklāstīja un vērtēja pamata lietas faktiskos apstākļus šajā konkrētajā jautājumā.

61. Komercrisku *CEPSA* uzņemtos arī tādā gadījumā, ja degvielas uzpildes stacijas īpašniekam būtu *reāla* iespēja norēķina brīdī ar *CEPSA* atrēķināt [66] no maksājuma summu par piegādātās, bet trešām personām vēl nepārdotās degvielas daļu [67] tā, lai deviņu dienu laikā būtu jānorēķinās tikai par gala patērētājam faktiski pārdotās degvielas apjomu. Saistībā ar šo Konfederācija Tiesā pauda viedokli, ka *CEPSA* izvēlētā norēķinu sistēma neparedz šādu ar nepārdotās degvielas daudzumu saistītu summu atskaitīšanu no maksājuma, kas jāsedz deviņu dienu laikā, un ka tas būtu grūti realizējams arī ar nodokļiem saistītu iemeslu dēļ. Valsts tiesas uzdevums ir pārbaudīt šo apgalvojumu.

64 — Skat. arī Komisijas Pamatnostādnes par vertikālajiem ierobežojumiem (minētas 45. zemsvītras piezīmē, 16. punkta trešais un septītais ievilkums).

65 — Šajā kontekstā nepietiek izvērtēt tikai, kāds bijis vidējais piegādātās degvielas pārdošanas termiņš visās *CEPSA* apgādātajās degvielas uzpildes stacijās, jo pārdošanas termiņš var stipri atšķirties atkarībā no degvielas uzpildes stacijas atrašanās vietas, lieluma un klientu skaita.

66 — Proti, *CEPSA* piegādātās degvielas daļa, ko degvielas uzpildes stacija nespēja pārdot deviņu dienu laikā no *CEPSA* izdarītās piegādes līdz norēķināšanās brīdim.

67 — Nav ne lietderīgi, ne arī ir iespējams nepārdoto degvielas daļu nodot atpakaļ *CEPSA*, lai tā to atkal aizvestu prom. Pietiktu, ja summas, ko degvielas uzpildes stacija ir parādā *CEPSA* par nepārdoto degvielas daļu, samaksa tiktu atlikta līdz degvielas faktiskās pārdošanas brīdim gala patērētājam, tādējādi tas radītu situāciju, ka pārdošanas risks paliktu *CEPSA* ziņā.

62. Papildus tikko aplūkotajiem komercriskiem pie riskiem, kas saistīti ar tirdzniecības pārstāvja noslēgtajiem darījumiem, ir pieskaitāms arī *darījumu specifiskais ieguldījumu risks*. Ar to īpaši jāsaprot ieguldījumi infrastruktūrā (degvielas uzpildes staciju gadījumā, piemēram, degvielas cisternu iegāde) un reklāmas pasākumi, kas saistīti ar pilnvarotāja preces izplatīšanu [68]. Tādā apmērā, kādā šo izmaksu segšanā piedalās tirdzniecības pārstāvis, viņš uzņemas arī risku, kas saistīts ar darījumiem, kuri noslēgti pilnvarotāja uzdevumā. Lēmumā uzdot prejudiciālo jautājumu par to vispār netiek sniegta nekāda informācija. Iesniedzējtiesas uzdevums ir izdarīt šajā gadījumā nepieciešamos secinājumus.

63. Kopumā izskatāmajā lietā nevar noliegt, ka kritēriji, kas attiecas uz risku, kas saistīts ar preci, un risku, kas saistīts ar īpašiem ieguldījumiem tirgū, rada neskaidru priekšstatu. Tāpēc jāatgādina, ka minētie izvērtējuma kritēriji kalpo tikai kā pieturas punkti, lai konstatētu riska sadalījumu starp tirdzniecības pārstāvi un pilnvarotāju. Izšķirošs, kā jau minēts, ir konkrētās lietas visu faktisko apstākļu vispārējs izvērtējums.

64. Pat ja tirdzniecības pārstāvis uzņemas tikai daļu no izmaksām vai saistībām, viņa stāvoklis vairāk līdzinās neatkarīga izplatītāja stāvoklim, līdz ar to pārstāvi un pilnvarotāju vairs nevar uzskatīt par vienotu ekonomisko vienību, bet gan par patstāvīgu uzņēmumu pilnvarotāja piedāvāto preču tirgū; turpretim, ja tirdzniecības pārstāvis neuzņemas nekādu risku, kas saistīts ar viņa noslēgtajiem darījumiem, tad viņš ir uzskatāms par īstu tirdzniecības pārstāvi, kas darbojas vienīgi kā sava pilnvarotāja palīgs [69]. Tāpat tas būtu jāuzskata par īstu tirdzniecības pārstāvi, ja viņš minētos riskus uzņemtos tikai ļoti nenozīmīgā apmērā [70]. No ekonomikas viedokļa nav atšķirības, vai tirdzniecības pārstāvis ar saviem noslēgtajiem darījumiem saistītos riskus neuzņemas *vispār* vai uzņemas *tikai ļoti nenozīmīgā apmērā*.

65. *Ar komisijas naudu saistītajam riskam* šajā gadījumā veicamajā vērtējumā nav nozīmes. Proti, tirdzniecības pārstāvja darbības būtībai atbilst tas, ka viņa atalgojums ir pilnībā vai daļēji atkarīgs no viņa paša padarītā, it īpaši no noslēgto darījumu skaita un/vai darījumu vērtības [71]. Tāpēc pārstāvis parasti uzņemas ar komisijas naudu saistīto

68 — Skat. arī Komisijas Pamatnostādnes par vertikālajiem ierobežojumiem (minētas 45. zemsvītras piezīmē, 16. punkta otrais un piektais ievilkums). To ieguldījumu nozīme, kuri tiek veikti degvielas uzpildes staciju līgumu ietvaros, lai pārdošanas vietu saskaņotu ar pārdodamās preces zīmolu, tiek uzsvērta 2000. gada 7. decembra spriedumā lietā C-214/99 *Neste* (*Recueil*, I-11121. lpp., 34. punkts).

69 — Spriedums lietā *Volkswagen* un *VAG Leasing* (minēts 41. zemsvītras piezīmē, 19. punkts) un spriedums lietā *DaimlerChrysler*/Komisija (minēts 53. zemsvītras piezīmē, 87. punkts); skat. arī Komisijas Pamatnostādnes par vertikālajiem ierobežojumiem (minētas 45. zemsvītras piezīmē, 15. un 17. punkts).

70 — Šajā sakarā skat. arī Komisijas Pamatnostādnes par vertikālajiem ierobežojumiem (minētas 45. zemsvītras piezīmē, 15. un 17. punkts).

71 — Direktīvas 86/653 6. panta 2. punkts. Skat. arī Komisijas Pamatnostādnes par vertikāliem ierobežojumiem (minētas 45. zemsvītras piezīmē, 15. punkta pēdējais teikums un 16. punkta septītais ievilkums).

risku neatkarīgi no tā, vai viņš ir uzskatāms par īstu vai neīstu tirdzniecības pārstāvi.

iii) Riska sadalījuma nozīme, no konkurences tiesību viedokļa izvērtējot degvielas uzpildes staciju nolīgumos noteikto galīgo pārdošanas cenu

66. Tā kā riska sadalījuma analīze noved pie secinājuma, ka *CEPSA* apgādātās degvielas uzpildes stacijas ir uzskatāmas par īstiem tirdzniecības pārstāvjiem un tādējādi veido vienotu ekonomisko vienību, tas nozīmē, ka strīdīgās klauzulas degvielas uzpildes staciju nolīgumos nav pakļautas EKL 81. panta darbības jomai un uz tām neattiecas arī atsevišķu kategoriju atbrīvojumu noteikumi saskaņā ar Regulu Nr. 1984/83 un/vai Regulu Nr. 2790/1999. Līdz ar to minētajos nolīgumos paredzētās galīgās pārdošanas cenas un citi punkti nevar tikt izvērtēti, atsaucoties uz šīm normām [72].

67. Ja turpretim degvielas uzpildes staciju īpašnieki, ņemot vērā, ka tie uzņemas riskus, ir uzskatāmi par neīstiem tirdzniecības pārstāvjiem un/vai koncesionāriem un līdz ar to patstāvīgām ekonomiskām vienībām, tad degvielas uzpildes staciju nolīgumi ir jāizvērtē, ņemot vērā EKL 81. pantu, ieskaitot attiecīgās atsevišķu kategoriju atbrīvojumu noteikumu normas.

68. Attiecībā uz pēdējo gadījumu pilnīgas skaidrības labad būtu jānorāda turpmāk minētais:

69. Vispirms ir jānorāda, ka EKL 81. pants un līdz ar to arī iespējamie atsevišķu kategoriju atbrīvojumu noteikumi aptver tikai nolīgumus starp uzņēmumiem, kas noslēgti, lai panāktu konkurences kavēšanu, ierobežošanu vai kropļošanu. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru [73] vērā ir jāņem ne tikai konkrētais tirdzniecības pārstāvības līgums, bet arī ekonomiskās un tiesiskās kopsakarības, kurās šis līgums ir noslēgts. Īpaša uzmanība jāpievērš tam, ka atsevišķam līgumam kopā ar citiem līdzīgiem līgumiem var būt kumulatīva ietekme uz konkurenci. Tādēļ ir jāpārbauda, kāda ietekme šādam līgumam kopā ar citu līdzīgu līgumu "kopumu" ir uz iekšzemes vai citu dalībvalstu

72 — Tieši tāpat arī Komisijas Pamatnostādnes par vertikālajiem ierobežojumiem (minētas 45. zemsvītras piezīmē, 15. punkta pēdējais teikums un 18. punkts, īpaši trešais ievilkums).

73 — 1967. gada 12. decembra spriedums lietā 23/67 *Brasserie de Haecht* (*Recueil*, 544., 555. un 556. lpp.), spriedums lietā *Suiker Unie* u.c./Komisija (minēts 47. zemsvītras piezīmē, 549. punkts), 1991. gada 28. februāra spriedums lietā C-234/89 *Delimitis* (*Recueil*, I-935. lpp., it īpaši 13.–15. un 19. un 20. punkts), 1998. gada 30. aprīļa spriedums lietā C-230/96 *Cabour* (*Recueil*, I-2055. lpp., 50. punkts) un spriedums lietā *Neste* (minēts 68. zemsvītras piezīmē, it īpaši 25.–27. punkts).

konkurentu iespējām ienākt konkrētajā tirgū vai palielināt tajā savu tirgus daļu.

70. Tiktāl, ciktāl valsts tiesību normās ir atsauces uz Kopienu tiesībām attiecībā uz iekšzemes situācijām, nav svarīgi, vai strīdīgie degvielas uzpildes staciju nolīgumi ir piemēroti, lai ietekmētu tirdzniecību starp dalībvalstīm [74]. Šādā gadījumā obligāti nav jāpārbauda arī tas, kādu ietekmi degvielas uzpildes staciju nolīgumi atstāj uz kopējo tirgu, bet gan tas, kādu ietekmi tie atstāj uz konkrēto tirgu, kurā darbojas valsts (Spānijas) konkurences tiesības.

71. Nobeigumā attiecībā uz atsevišķu kategoriju atbrīvojumu noteikumiem EKL 81. panta 3. punkta nozīmē šeit ir jāņem vērā, ka Regula Nr. 1984/83 tika aizstāta ar Regulu Nr. 2790/1999, kas stājās spēkā 2000. gada 1. jūnijā. Nolīgumiem, kas bija spēkā jau 2000. gada 31. maijā un atbilda atbrīvojuma nosacījumiem saskaņā ar Regulu Nr. 1984/83, bet vairs neatbilda atbrīvojuma nosacījumiem saskaņā ar Regulu Nr. 2790/1999, tika dots pārejas periods līdz 2001. gada 31. decembrim.

72. Tas, kāda nozīme pēc 2000. gada 1. jūnija piešķirama Karaļa dekrēta Nr. 157/1992 1. panta 1. punkta b) apakšpunktā izdarītajai atsaucei uz Regulu Nr. 1984/83, ir valsts tiesību jautājums, uz kuru atbilde jāsniedz vienīgi valsts tiesai [75].

73. Katrā ziņā ne iepriekšējie atsevišķu kategoriju atbrīvojumu noteikumi saskaņā ar Regulu Nr. 1984/83, ne jaunie atsevišķu kategoriju atbrīvojumu noteikumi saskaņā ar Regulu Nr. 2790/1999 neatbrīvo no EKL 81. panta 1. punkta aizlieguma degvielas uzpildes staciju nolīgumus, kuros ir paredzēta degvielas uzpildes staciju īpašniekiem saistoša, galīgās pārdošanas cena [76]. Par to, ka pastāv šāds atbrīvojums, nevar secināt, arī interpretējot šīs regulas plaši [77]. Turklāt jaunajos atsevišķu kategoriju atbrīvojumu noteikumos saskaņā ar Regulu Nr. 2790/1999, ir teikts, ka saskaņā ar tās 3. pantu atbrīvojums neattiecas uz uzņēmumiem, kuru tirgus daļa pārsniedz 30 %.

74 — Tirdzniecības starp dalībvalstīm iespējamai ietekmēšanai ir nozīme tikai tiktāl, ciktāl tieši ir piemērojamas Kopienu tiesības (nevis tiktāl, ciktāl netieši uz to norāda atsauce valsts tiesībās); par pienākumu paralēli piemērot Kopienu un valsts tiesības skat. Regulas Nr. 1/2003 3. panta 1. punktu. Par tirdzniecības ietekmēšanu starp dalībvalstīm skat. 2001. gada 25. oktobra spriedumu lietā C-475/99 *Ambulanz Glöckner* (*Recueil*, I-8089. lpp., 47. un turpmākie punkti) un 1986. gada 28. janvāra spriedumu lietā 161/84 *Pronuptia* (*Recueil*, 353. lpp., 26. punkts), kā arī Komisijas paziņojumu "Pamatnostādnes par jēdzienu starpvalstu tirdzniecības ietekmēšana Līguma 81. un 82. pantā" (OV 2004, C 101, 81. lpp.).

75 — Skat. iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Dzodzi* (41. un 42. punkts) un lietā *Leur-Bloem* (33. punkts).

76 — Attiecībā uz Regulu Nr. 2790/1999 tas izriet jau no tās 4. panta 1. punkta a) apakšpunkta. Tas pats attiecas uz Regulas Nr. 1984/83 piemērošanas jomu, kopumā aplūkojot tās 10.–13. pantu, kas attiecas uz nolīgumiem par degvielas uzpildes stacijām un kuros, piemēram, ir noteikti ekskluzīvie tirdzniecības līgumi (it īpaši skat. 10. pantu un 11. panta a) punktu), bet kuros nav paredzētas cenu saistības (skat. 11. panta sākuma daļu: "Papildus 10. pantā paredzētajam pienākumam pārdevējam nevar uzlikt nevienu citu konkurences ierobežojumu kā tikai [..]").

77 — Šajā nozīmē skat. 1995. gada 24. oktobra spriedumu lietā C-70/93 *Bayerische Motorenwerke* (*Recueil*, I-3439. lpp., 28. punkts) un spriedumu lietā *Cabour* (minēts 73. zemsvītras piezīmē, 30. punkts).

VI — Secinājumi

74. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz *Tribunal Supremo* uzdotajiem jautājumiem iesaku atbildēt šādi:

1) ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumi starp naftas uzņēmumu un tā apgādāto degvielas uzpildes staciju īpašniekiem, kuros pēdējiem ir noteikts pienākums izplatīt vienīgi šī naftas uzņēmuma degvielu un degmaisījumus, ir jāaplūko, ņemot vērā EKL 81. pantu, pat ja līgumattiecības starp naftas uzņēmumu un degvielas uzpildes stacijas īpašnieku ir noformētas kā komisijas līgums vai tirdzniecības pārstāvības līgums.

Kopš 2000. gada 1. jūnija šāda veida nolīgumi ir pieļaujami saskaņā ar Komisijas 1999. gada 22. decembra Regulu (EK) Nr. 2790/1999 par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu vertikālu vienošanos un saskaņotu darbību kategorijām.

Pirms tam šāda veida nolīgumi varēja tikt atbrīvoti no EK līguma 85. panta 1. punktā (jaunajā redakcijā — EKL 81. panta 1. punkts) paredzētā aizlieguma saskaņā ar Komisijas 1983. gada 22. jūnija Regulu (EKK) Nr. 1984/83 par EK līguma [81.] panta 3. punkta piemērošanu ekskluzīvu tirdzniecības nolīgumu kategorijām;

2) nolīgumi starp naftas uzņēmumiem un to apgādāto degvielas uzpildes staciju īpašniekiem, kuros pēdējiem attiecībā uz naftas uzņēmuma degvielu un degmaisījumiem tiek dotas norādes par galīgās pārdošanas cenu, kā arī noteikti pārdošanas un izplatīšanas nosacījumi, ir jāaplūko, ņemot vērā EKL 81. pantu, ja attiecīgie degvielas uzpildes staciju īpašnieki šo degvielu un degmaisījumus vai nu pārdod trešām personām uz sava rēķina vai arī ja tie kā komisionāri vai tirdzniecības pārstāvji jebkurā gadījumā ne maznozīmīgā apmērā uzņemas riskus, kas saistīti ar preces pārdošanu trešām personām.

Ar tādiem pašiem nosacījumiem kopš 2000. gada 1. jūnija minētos nolīgumus var aplūkot Regulas (EK) Nr. 2790/1999 kontekstā un pirms šī datuma — Regulas (EKK) Nr. 1984/83 kontekstā.